

M NAGHIB
MAHFUZ
Pălăvrăgeală
pe Nil

Traducere din limba arabă
și note de Nicolae Dobrișan

POLIROM
2020

Își aduse aminte cum îl ispitise ca să-i facă el curte și cum – asemenea lui Iosif¹ – refuzase. Cum dăduse iubirea atâtea povești încă din timpuri străvechi! Luna strălucea pe chipurile lor, urmând ca în curând să dispară dinaintea privirilor lor. Când se uită atent la chipurile din fața lui, i se dezvăluiră trăsături noi, care făceau să i se pară ciudate. De obicei, îi vedea cu urechea, situați undeva în spatele unui nor de fum, sau prin gândurile lor rostite cu glas tare și prin relațiile dintre ei. Când se concentrează cu totul asupra lor, constată că nu este decât un străin printre străini. Își continuă gândul, descifrând ruina între ridurile fine din jurul ochilor Laylei Zeydan și cruzimea de gheață din ironia zâmbetului pe care-l afișa Ragab. Lumea din jurul lui i se păru de asemenea ciudată, și pentru faptul că nu-i putea stabili locul în timp. Poate că ea nici nu mai există. Auzi numele Sammarei repetat de glasurile lor și numaidecât auzi și vocea ei, glumind afară cu Amm Abdo. Tremurul bacului făcu să-i treacă un fior prin trup. Sammara se ivi pășind veselă. Purta un taior alb. Îi salută, făcându-le semn cu mâinile și se îndreptă spre salteluța goală a Sanei. Își aprinse o țigară, cu gesturi firești, cu o figură mulțumită. Nimeni nu văzu la

1. Referire la legenda lui Iosif și Putifar din Biblie și Coran.

ea vreo schimbare care să poată explica comportarea confuză a lui Ragab din ziua precedentă.

— Unde-i Sana? întrebă ea cu nevinovăție.

— În coliba lui Amm Abdo! răspunse Mustafa Rașid.

Sammara continua să se poarte firesc, iar Mustafa adăugă o explicație pe care nu i-o ceruse nimeni, precizând că Sana căuta acolo absolutul. Sammara îi răspunse că trebuia să-l caute la el și nu în coliba lui Amm Abdo.

— Realitatea este că Sana a găsit dragostea lui Ragab un accident trecător și s-a dus să caute ceva adevărat și statornic, ceva care nu se schimbă niciodată, continuă el ironic.

— Într-adevăr, în coliba lui Amm Abdo se află ceva care nu se schimbă niciodată, zise ea cu regret în glas. Acest ceva este golul... vidul...

Da, bărbatul nu are nimic în afara ghilbului său și doarme pe o bancă veche, fără nici o pătură. Așa l-a găsit când a venit pe bac, dar trebuie totuși să-i dea o pătură la venirea iernii.

Mustafa insistă ca Sammara să încerce *goza*. I se alătură și Ragab:

— De ce te încăpățânezi să refuzi?

— Dar nu știu din ce motiv vă place vouă?! le întoarse întrebarea răsând. De fapt aceasta este chestiunea cea mai importantă.

— Refuzul tău necesită explicații!

Pentru toți devenise evidentă pasiunea ei de a cunoaște secretul cuceritor al *gozei*. Într-adevăr, de ce le place atât de mult unor oameni influența ei năucitoare? De ce sunt nebuni după moleșeala și somnolența ei apatică?!

— Caută în Enciclopedia Britanică la cuvântul „dipsomanie“! o îndemnă Khalid Azuz.

— Ferește-te de clișee, maestră! se grăbi să adauge Mustafa Rașid. Ea zâmbi șovăind, iar el reveni cu avertismentul. Ferește-te să repeți cuvinte stupide cum sunt fuga și altele la fel...

— Dar vreau să știu! insistă ea.

— O nouă anchetă? interveni și Ragab.

— Nu accept să fiu incriminată!

— Clișeele n-au valoare, zise Mustafa Rașid provocator. Toți lucrăm: un director financiar, un critic de artă, un artist, un scriitor, un avocat, un funcționar... Toți dăm societății ceea ce ne cere și chiar mai mult. De ce fugim?

— Tu presupui niște gânduri ale interlocutorului și te apuci să le interpretezi, zise ea oarecum protestând. Eu întreb pur și simplu: la ce vă folosește *goza*?

Ali as-Sayyid încercă să răspundă:

— Ea ne spune un lucru vechi care ne aduce aminte de versurile poetului:

*Ochii stau de veghe și când ochii au adormit,
Pentru un lucru care există sau nu există.*

*Alungă grijile de pe suflet cât poți,
Căci îndurarea grijilor este o nebunie...*

— Așadar grijile sunt cauza! zise ea, ca și cum ar fi învins, în sfârșit.

— Noi înfruntăm grijile vieții noastre zilnice cu toată dârzenia, insistă Mustafa Rașid. Nu suntem leneși. Noi suntem capi de familie și oameni de afaceri...

Lumea îi pare și mai ciudată atunci când abordează asemenea idei: grijile, activitatea, leneșii... Clișeele... Drogații continuau să discute cu ochii înroșiți. Luna dispăruse cu totul, dar suprafața apei licărea de parcă ar fi fost surâsul unei fericiri necunoscute. Ce vrea femeia aceea și ce vor drogații? Ei spun că este timpul lor liber, iar ea spune că nu-i altceva decât drogare. Ciudat este că bacul nu se clatină la o asemenea discuție.

Apăru Amm Abdo, luă *goza* și schimbă apa. Apoi o aduse la loc și dispăru. Anis privi la sclipirile apei și zâmbi. Auzi glasul Sammarei strigându-l și-și îndreptă privirea spre ea, continuându-și treaba.

— Vreau să aud și părerea ta! zise Sammara.

— Mărită-te, domnișoară! îi răspunse el în doi peri.

Izbucniră cu toții în râs.

— Ea preferă rolul de predicator, zise Ragab.

Se dovedi că nu avea de gând să se lase influențată sau impresionată de ironiile lor

și începu să-l provoace pe Anis din priviri, încercând să-l oblige la un răspuns. El își întoarse fața de la ea, văzându-și în continuare de treburi. De ce unu și cu unu fac doi?

O femeie incomodă care se năpustește asupra noastră cu banalitățile vieții. Ce vrea? Cum e cu putință să ne mai simțim bine în condițiile unei urmăriri continue? Când se convinsese că era obligată să renunțe, se întoarse către Mustafa Rașid:

— Este adevărat că voi faceți față grijilor voastre zilnice cu dârzenie, dar ce ziceți despre viața publică?

— Adică, vrei să zici, politica internă?

— Și externă!

— Și politica lumii! De ce nu? interveni Khalid Azuz batjocoritor.

— Chiar și asta! întări ea, zâmbind.

— Și cea a cosmosului! adăugă Mustafa Rașid. Nici ea nu trebuie neglijată!

— Vezi acum că grijile sunt mai numeroase decât ne închipuiam? întrebă ea, râzând mulțumită de întorsătura lucrurilor.

— Acum ne-am înțeles! Tu regreti timpul nostru irosit în petrecerile de seară și crezi că asta înseamnă fuga de adevăratele noastre obligații. Și mai crezi că, dacă n-ar fi așa, noi am putea oferi soluții pentru problemele patriei arabe, ale lumii și ale cosmosului...

Izbucniră din nou râsete. Se năpustiră asupra lui Anis, acuzându-l că el este cauza reală a suferințelor lumii și a misterelor cosmosului. Mustafa le propuse chiar să

arunce *goza* în Nil și apoi să-și împartă între ei treburile. Khalid Azuz să se specializeze în politica internă, Ali as-Sayyid în politica mondială, iar Mustafa Rașid în dezlegarea enigmelor cosmosului. Începură să se întrebe cum să se organizeze, cum să înfăptuiască socialismul pe baze populare democratice, fără falsuri și fără constrângeri, cum să rezolve, după aceea, problemele lumii, cum ar fi războiul sau discriminarea rasială, cum să înceapă Mustafa de pe acum să rezolve enigmele cosmosului, să studieze știința și filozofia sau să se mulțumească numai cu autoconcentrarea în așteptarea razei de lumină?

Se întrebară despre piedicile care-i așteaptă și despre primejdiile care-i amenință, cum ar fi confiscarea câștigurilor, arestarea sau asasinarea. Un glas se plânse de repeziciunea uluitoare a scurgerii timpului, văzând că luna dispăruse cu totul și nu mai rămăsese decât o scurtă trenă din covorul ei de licăriri. În tot acest timp, *goza* nu-și întrerupsese rotirea și nici Sammara nu se oprise din răs.

În capul lui Anis se roteau gânduri despre cuceririle islamice și cruciade, despre tribunalele inchiziției, despre pieirea îndrăgostiților și a filozofilor, despre lupta sângeroasă dintre catolicism și protestantism, despre perioada mucenicilor și emigrarea spre America, despre moartea Adilei și a Haiyyei, despre tocmelile lui cu fetele de pe strada Nilului, despre peștele cel uriaș care-l salvase